

פרד"ס יהודה

עלון שבועי באידיש ע"י יהודה זבולון הלוי קליטניק פון

גליון 389 [שנה ט']

פרשת וישב תשע"ז

ארויסווייזן. דאס מיינט שנראה ער זאל נאר אויסזען פון אינדרויסן אז יפה ער איז פריילאך. (תפוחי חיים - פאנעט קארלסבורג)

פארוואס אנטלויפט נישט יוסף?

וַיְהִי ה' אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם: (לט ב) לכאורה דארף מען פארשטיין דעם פסוק ווייל ער איז געווען אַיִשׁ מְצַלִּיחַ דעריבער איז ער געווען בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם? נאר עס שטייט איז הייליגן ספר קדושת לוי וַיִּקַּח אֲדֹנָי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית הַסֵּהָר וַגו' וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֵּהָר: (שם ב) וואס פרעגט אז די ווערטער וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֵּהָר איז לכאורה איבעריג? און ער ענטפערט, ווען דער אויבערשטער שיקט עפעס א זאך אויף א מענטש וואס ח"ו זעט נישט אויס גוט, זאל ער נישט טאן פעולות פון גשמיות נאר ער זאל האבן שטארק בטחון בה' און א וודאי וועט דער אויבערשטער אים העלפן, און דאס איז געווען די מדה פון נחום איש גם זו לטובה און איז שטענדיג געהאלפן געווארן, און דאס איז דער רמז אין פסוק הרמז וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֵּהָר, וואס אפילו ער וואלט געקענט טאן א פעולה גשמי ארויסגיין האט ער געהאט בטחון אז אלעס איז לטובה און געבליבן עכ"ד. דאס זעלבע בחינה איז אין אונזער פסוק וַיְהִי ה' אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, אז יוסף האט געזען זיין הצלחה אין שטוב פון די מצרי איז פון אויבערשטן און יוסף האט דאך אלעס געלערנט פון יעקב - כל מה שלמד משם ועבר מסר לו, רש"י - און יעקב האט אים אויסגעלערנט דעם שם פון קפיצת הדרך, ממילא וואלט יוסף אין אזא מצב זיך געקענט גרינג ארויסגיין פון תפיסה און גיין צו זיין פארווייטאגטידיגע טאטן, און פונדעסוועגן וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם, ער איז געבליבן און האט געהאט בטחון אז אלעס איז לטובה, און עס האט טאקע ארויס א טובה פאר כלל ישראל און דאס זעלבע איז געווען מיט מרדכי ואסתר וואס שטייט (אסתר ב י"א) וּבְכָל־יְוָם וַיְוִם מֶרְדֳּכָי מִתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי הַצֶּהַר בֵּית־הַנְּשִׁים לְדַעַת אֶת־שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמַהֲזֵעָשָׂה בָּהּ, וואס לכאורה מרדכי וואלט געקענט עפעס טאן ארויסנעמען אסתר פון בית המלכות, נאר זיי האבן פארשטאנען אז דער אויבערשטער האט איר דארט געשטעלט מוז דאס זיין א טובה פאר כלל ישראל דעריבער האט ער נאט געוואלט זען אֶת־שְׁלוֹם אֶסְתֵּר, און עס איז טאקע ארויס א טובה פאר כלל ישראל. (תפארת יעקב ליפשיץ)

טראכטן גוט אויף אידן

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֶל־תִּשְׁכְּבוּ־דָם וְגו' לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל־אֲבִיו: (בראשית לו כב) א פלא אז די הייליגע תורה שרייבט לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם און איז מפרסם א עושה מצוה, זאגט דער רשב"א (ש"ת ח"א סי' תקפ"א) דעריבער זענען מיר מחוייב נאך טאן די מדות פון די תורה שהן דרכי נועם, און מיר זען וואס די תורה איז אויך מפרסם ביי אהרן וראך ושמש בלבו און ביי בועז זעט מדרש רבה (רות ה') אמר רבי יצחק בר מריון בא הכתוב ללמדך שאם יהיה אדם עושה מצוה יעשנה בלב שלם עכ"ד הרשב"א. מען וואלט געקענט גיין א טרעפל ווייטער אז דא ביי ראובן איז לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל־אֲבִיו דאס איז געווען אין זיין מחשבה און פונדעסטוועגן איז די תורה מפרסם א גוטע מחשבה. און דעריבער שטייט אז פאר מחשבה צו טאן א מצוה איז אויך דא שכר. מען דארף שטענדיג טראכטן גוט אויף א איד און דער אויבערשטער איז דאס זייער מחשיב. א ראי' פון ראובן, אהרן הכהן און בועז. (שמח זבולון)

דרוש אויף קפץ עליו רוגזו של יוסף וַיִּשָּׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִנְּוָרִי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (לו א) ברענגט רש"י דער מדרש (בראשית רבה פד א) ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוה אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה: צו פארשטיין דעם ענין פון קפץ עליו רוגזו של יוסף און וואס איז די סמיכות הפסוקים וַיִּשָּׁב יַעֲקֹב מִיֵּט אֶלֶּה תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף? נאר מען דארף מקדים זיין א גמ' (סנהדרין דף יט:) וואס איז מפרש א פסוק (ישעיהו כט, כב) לָכֵן כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבְרָהָם. פרעגט די גמ' וואו זעט מען אז יעקב האט אויסגעלייזט אברהם? ענטפערט רב יהודה שפדאו מצער גידול בנים, ער האט אויסגעלייזט אברהם פון צער גידול בנים, און ער ברענגט א ראי' עי"ש. און דאס וואס שטייט "שפדאו מצער גידול בנים" לערנט רש"י אז אברהם האט באמת געדארפט האבן די י"ב שבטים אזוי ווי עס שטייט (בראשית כב יז) כִּי־בָרַךְ אֲבְרָהָם וְהָרְבָה אֲרֻכָּה אֶת־זְרַעוֹ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכִחְלוֹ אֲשֶׁר עַל־שֵׁפֶת הַיָּם און יעקב האט אוועקגענומען פון אברהם די צער פון האדעווען י"ב שבטים, קומט אויס אז יעקב האט גענומען אויף זיך עלעף קינדער וואס האבן געדארפט זיין פון אברהם אבער די עיקר קינד וואס יעקב האט געדארפט האבן איז געווען "יוסף", דעריבער ביקש לישב בשלוה ווייל ער האט שוין געהאט צער גידול בנים, און האט געוואלט אז יעצט זאל זיין אֶלֶּה תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, דעם קינד וואס האט אים געקומט. אבער תוס' פרעגט, איז דען דאס א צער פאר יעקב עס איז דאך געווען א שמחה! און ער ברעגט א ראייה אז האדעווען קינדער איז א ברכה (ברכות סג.)! און נאך פרעגט תוס' אז די תורה זאגט בפירוש אז אברהם האט געהאט נאך קינדער פון קטורה! און תוס' ענטפערט שפדאו מצער גידול בנים, מיינט ער האט צוגענומען די צער וואס וואלט געדארפט זיין פאר אברהם, פון יוסף און די ברידער, און דאס אראפגיין קיין מצרים, ממילא איז גוט וואס מיינט קפץ עליו רוגזו של יוסף די צער פון יוסף מיט די ברידער און זיין אראפגיין קיין מצרים. קומט אויס אז מען דארף ביידע פשטים סיי פון רש"י און סיי פון תוס' שפדאו מצער גידול בנים, כדי צו פארשטיין די סמיכות אֶלֶּה תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, איז פארענטפערט דורך די פשט פון רש"י אז ער האט געוואלט הנאה האבן פון דעם יוסף וואס ער האט געדארפט נאר ער האבן, און קפץ עליו רוגזו של יוסף ווי דעם פשט פון תוס', די צער פון יוסף מיט די ברידער און גיין קיין מצרים. (תקנתא דמשה - הר' שמריהו, הסכמת השאגת אריה וחכמי בראד)

וואס מיינט שיהא נראה יפה?

וְהוּא נָעִיר: (לו ב) זאגט רש"י ד"ה והוא נער: שהיה עושה מעשה נעורת, מתקן בשערו - געמאכט די האר שיין - ממשמש בעיניו, און שיינע אויגן, כדי שיהיה נראה יפה, - ער זאל אויס זען שיין, פרעגן אלע ווי פאסט דאס פאר יוסף הצדיק דאס צו טאן! נאר עס שטייט אין ספר הק' חובת הלבבות (שער הפרשות פ"ד) הפרוש צהלתו בפניו ואבלו בלבו. אז דער חסיד ווייזט אז ער איז פריילאך פון דרויסן אבער אינעוויניג איז ער טרויעריג. ממילא יוסף האט דאך מיט געמאכט פון זיין ברידער פון זייער קנאה און רדיפות האט ער געמאכט די האר און אויגן שיין אז ער זאל אויסזעהן פריילאך אינדערויסן און זיין צער נישט געוואלט

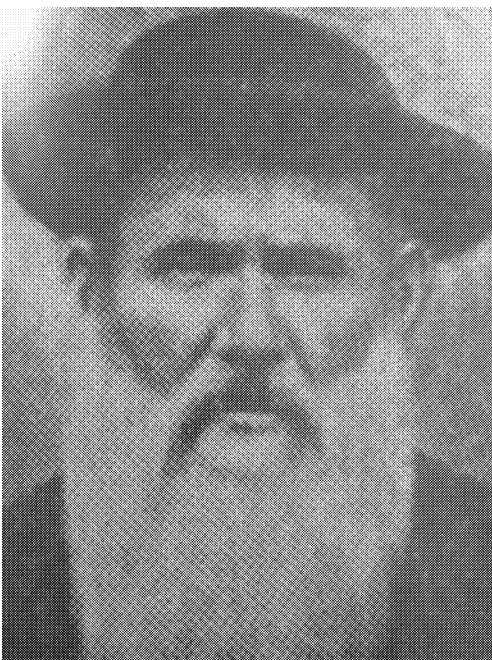
הרה"ג ר' יוסף פרעסבור גער זצוק"ל ראב"ד דק"ק מאטטערסדארף כ"א כסלו תרפ"ד

תרכ"ט האט ר' יוסף איבערגענומען די רבנות אין מאטטערסדארף און געפירט ביד רמה. ר' יוסף האט אויסגעקליבן א בחור א עילוי פאר זיין טאכטער חיה הגלה הגאון ר' ישראל טויסיג זצוק"ל וואס האט איבערגענומען זיין רבנות אין מאטטערסדארף און דאס געפירט ביז די מלחמה ווען ער איז אריבער קיין א"י און געפירט א ישיבה און רבנות, נפטר ו' תשרי תשכ"ח ומנו"כ בהר המנוחות ליד אדמו"ר מבעלזא זיע"א. זיין זון איז מו"ח הרה"צ ר' יוסף טויסיג זצוק"ל, נפטר ט"ז חשון תשל"ט.

א פחד באקומען מען דערציילט אז ענדע פון די ערשטע וועלטס מלחמה איז א גענעראל געווען אויפן וועג צו מאטטערסדארף מיט זיינע זעלנער דאס איז געווען ראש השנה. דאס האט געברענגט א מורדהדיגן שרעק אויף די קהילה, ר' יוסף האט געהייסן אלע אידן אריינגיין אין שול און ער האט זיך געזעצט אויף א בענקל ביים טיר פון שול אנגעטאן זיין טלית מיטן קיטל. ווען דער גענעראל האט דערזען דעם רב און געפרעגט ווער ער איז האט דער גענעראל באקומען א שטארקע הכנעה פארן רב און האט זיך אויפגעשטעלט פארן רב און געזאגט ער וועט מער נישט פיינט האבן א איד. וְרָאָהְ קָלְעָמִי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיָךְ וְיִרְאָה מִפְּנֵי: (דברים כח י)

קפיצת הדרך איינמאל איז ער געפארן מיט זיין אייניקל הרה"ג ר' שמואל פרעסבורגער, זון פון ר' אהרן אב"ד באניהאד, צו לערנען אין סערדעהעל, און דער בעל עגלה איז געווען א גוי און אינמיטן די פינסטערן נאכט פארט אריין דער גוי אין א וואלד און דער תפארת יוסף איז מרגיש וואס דער גוי וויל דא טאן רח"ל האט ער געבעטן מעומק הלב אז דער אויבערשטער זאל אים ראטעווען אין זכות פון תורה און דער גוי איז אריין אין א טיפע שלאף און ר' יוסף נעמט די לייטשעס און די וואגן פארט אזוי שנעל אז מען האט אנגעקומען אין א דארף סאמארין און דער גוי כאפט זיך אויך און זעט אז מען איז אין א דארף און ווען די גוי פרעגט וואו זיי זענען און ווען ר' יוסף ענטפערט, סאמארין! זאגט דער גוי איך זע אז עס איז געשען א נס פון קפיצת הדרך ווייל לויט זיין חשבון וואלטן זיי געדארפט אנקומען אין סאמארין אינמיטן טאג! און אזוי רעדענדיג קומט זיי אנקעגן הרה"ג ר' משה קאמראן - אב"ד ווייטצען-דעמאלטס מרא דאתרא פון סאמארין, און עס האט זיי אויסגעפעלט צוויי מענטשן צו משלים זיין א מנין אויף וותיקין און ר' משה האט זיך געפריידט מיט ר' יוסף און אייניקל, ווען די ריידע איז געווען אז עס איז געווען קפיצת הדרך! האט ר' יוסף ברוב עניויות געזאגט אז אין זכות וואס ר' משה קאמראן האט געדארפט א מנין האט מען פון הימל שנעל אהער געשיקט. זיע"א

עס איז אראפ געקומען אויף די וועלט א נשמה וואס האט באלויבטן די וועלט מיט זיין תורה, הר' יוסף איז געבוירן אין סערדעהעל תר"ז צו הרבני ר' בצלאל, ער איז נפטר געווארן אין סערדעהעל פ"ז שנה ש"ק י"ג תשרי תרמ"ח- און צו זיין מאמע מרת אסתר, וואס דורך איר מסירת נפש פאר תורה האט געברענגט פאר איר נחת. ער שטאמט פון הגאון ר' זרח איידליץ בעל אור לישרים אין פראג. זיינע עלטערן זענען געווען זייער ארעם און א מלמד פאר יוסף וואלט געווען איין קראנע - א מטבע- אבער אז עס איז נישטא קיין געלט נעמט מען נישט. אבער די מאמע האט געדונגען א מלמד און צוגעזאגט יעדן וואך אים צו צאלן. ר' בצלאל האט נישט פארשטאנען ווי זיין ווייב קען דאס צוזאגן! אבער יענעם פרייטיג האט אנגעקלאפט אויפן טיר א פרוי און זאגט זי האט פערדערן צו פארקויפן און די מאמע האט דאס גענומען און גלייך פארקויפט און פארדינט א קראנע, גענוג פארן מלמד. דאס איז אנגעזאגט וואך נאך וואך. און די כח פון אמונה און בטחון האט אנגעהאלטן ביז ווען יוסף איז געגאנגען לערנען אין ישיבה פון מהר"י אסאד זצ"ל און ראה זה פלא איז די פרוי שוין נישט געקומען, זי איז געווען א מלאך פון הימל. די גמ' זאגט הזהירו מבני עניים שמהם תצא תורה, און ר' יוסף איז ארויף במעלות התורה און איז געווען א בקי בש"ס ופוסקים און אלעס איז געווען בהצנע לכת, איין מאל ווען זיין זון הרה"ג ר' מיכאל אב"ד פאפא איז געווארן א חתן ביי הרה"ג ר' שמואל לוי פון סערדעהעל און האט גערעדט מיטן חתן אין לערנען האט זיך ר' יוסף אריין געמישט און געווארפן מיט זיין בקיאות. ווען זיין זון הרה"ג ר' אהרן אב"ד באניהאד האט געפרעגט זיין טאטע פארוואס האט ער ארויס געוויזן זיין בקיאות האט ער געענטפערט ער האט דאס געטאן לכבוד דעם חתן אז מען זאל וויסן אז ער איז נישט א זון פון א עם הארץ. ר' יוסף איז געווען א איידעם ביי הרה"ג ר' אהרן זינגער ראב"ד מאטטערסדארף בעל תפארת אהרן, און ווען זיין שווער ר' אהרן איז נסתלק געווארן י"ב חשון

הוצא לאור ע"י "עולם הספרים" מרכז העולמי לספרים שאינם נמצאים ולספרים עתיקים וכתבי יד צו פארקויפן

שו"ע הרב חסר כרך א' נדפס ע"י בן החידושי הר"ם נדיר מאד \$1500, אוסף של ספרים שנרפסו בשנתו \$4000 סעט וזהר סלאוויטא מצב טוב \$7000, תשובה בכת"י פון ערבי נחל, ליקוטי מהר"ן דפוס ראשון, סעט היכל הברכה דפוס ראשון עם אלפי תהוות על רש"י ומפרשים ע"י ר' יצחק יוסף חזן מלאסק \$13000, תיקוני וזהר עם תהוות בעל בני שלישים \$20000, א לאנגע נאנצע בריוו פון הייליגן חפץ חיים שטארקע תוכן ווינטשט אן ווער עס וועט העלפן \$22000, כת"י ר' חיים וויטאל - זיין בר מצוה דרשה, א חיבור פון נתיבות זיין ספר אמת ליעקב, מחזור לימים נראים ולימים טובים נוסח ספרד דפוס זיטאמיר שנת תרכ"ד זייער זעלטן שיינע מצב און געבונדן, מחזור לשלש רגלים דפוס סלאוויטא מיט גרויסע גליונות, בריוו פון הייליגן חכם צבי, ספר מנוחת אשר שלמד בו מרן הרב"י וואל, ספר יעיר אוון להחידאי מיט פול תהוות א חכם דב"ש און הגאון ר' חיים סתחון, א תעודה מיט חתימת הרה"צ ממאש זצוק"ל, א בריוו פון הרה"ק ר' מרדכי ובנו ר' אברהם די ווינהעלע רביס זצוק"ל, ספר כתר תורה על מצוות עם הרבה חתימות פון הרה"ק ר' יעקב חיים סאפרין מקאמארנא אויך דריי גמרות פול מיט תהוות פון אים, ספר מיט צוויי חתימות פון הנה"ק ר' יחזקאל מערץ. א בריוו פון דעם קרבן נתנאל, ספר אוצר הרבנים, ספר פנקס המוחל של החת"ם סופר, בריוו פון הרה"צ ר' ישראל אדעסע, אדמו"ר מקאזשיטניץ ר' אברהם יהושע העשיל. ר' יחזקאל ליבשיץ בעל המדרש והמעשה און אויך זיין ברודער ר' הילל, זייער אינטערעסאנט תוכן, מגן אברהם טריסק דפוס ראשון עם הברכה מצב מפור \$3500, מגן דוד דפוס ראשון זיטאמיר מצב נהדר \$3000, ברכת דוד טאלנא, מענה לשון זיטאמיר, כת"י באבא סאלי. אינטערעסאנטע ידיעה אויף זמירות לשבת קודש - מה יפית וועט זיין נאך הנוכה א פרייליכן הנוכה

4403 16 Ave Brooklyn, NY 11204 USA 718 438 8414 718 633 5500 T/F Hours are 11-7:30 Fri till 1:30, To receive parades: send to- pardesyehuda1@gmail.com or pickup in the store from Wednesday also on the web at WWW.SEFORIMWORLD.COM